

Н.Ю. Єршова, к.е.н., доцент, НТУ «ХП»

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ РЕКУРЕНТНОСТІ

Розвиток виступає одним з найважливіших понять сучасної економіки та пов'язується з якісними позитивними змінами, процесом набуття нової якості, шляхом підсилення, зростання, зміцнення, покращання тощо. Такі поняття, як еволюція, удосконалення, зростання, зміни, функціонування використовуються як синонімічні поняттю "розвиток", проте мають інше змістовне наповнення. Дослідження проблематики розвитку підприємства розпочалося в процесі розробки системного підходу. Тлумачення розвитку стосовно економічних систем є багатогранним. Розвиток виступає як окремий закон щодо перебігу змін в економічних системах; розвиток можна розглядати як складне явище з певними особливостями; розвиток як процес має свій зміст, матеріально-речовинні носії, характеризується кількісними та якісними показниками; розвиток є критерієм оцінки соціально-економічної системи з певного боку за допомогою вибраних показників; розвиток як економічна категорія відбиває систему відносин певної спрямованості. Особливу увагу заслуговує порівняння понять розвитку та руху. Сукупність змін об'єкта породжує його рух у характеристичному сенсі. Рух є більш широким поняттям, яке поглинає поняття розвитку. Будь-який розвиток є рухом, оскільки він є результатом змін, тобто рухом об'єкта у характеристичному сенсі, але не всякий рух є розвитком, тому що для руху не обов'язкові умови розвитку, а їхнє порушення веде до відмови визнання змін або руху розвитком.

Сучасна парадигма дослідження систем акцентує увагу на вивченні адаптивних і самоорганізованих систем. У такому контексті, природа розвитку підприємства розуміється як безупинний процес, іманентний

підприємству як системі, при цьому кожний новий стан системи є більш якісним за попередній, завдяки чому підприємство отримує нові властивості, якості та характерні риси, які сприяють можливості виконувати нові завдання. Важливе місце у розвитку підприємства як системи займають зв'язки й взаємини між елементами системи. Тобто, важливими стають принципи когерентності та емерджентності, які пов'язані з фактором внутрішньої цілісності. Цілісність, в свою чергу, потребує впорядкованість елементів, яка є також умовою розвитку. Характерною рисою процесу забезпечення впорядкованості елементів системи є рекурсія. Семантичні погляди на рекурсію полягають у тому, що само поняття не зв'язане зі знанням певного формалізму або спеціальної нотації. У загальному випадку на рекурсію слід дивитися як на введення у визначення об'єкта посилання на сам об'єкт або, більш виразно, як на прийом зведення вирішення деякого завдання до вирішення більш простого завдання такого ж класу. Рекурентність процесу розвитку підприємства означає існування його певної залежності від станів підприємства в попередніх періодах розвитку й минулого управлінського впливу. Треба азначити, що зі збільшенням часу така залежність зменшується й для граничної поведінки процесу розвитку є дуже незначною, що, однак, не виключає авторегресійної залежності процесу розвитку підприємства відповідно до ланцюжків Маркова (ергодичність). Процес розвитку як сукупність змін підприємства веде до зміни взаємовідносин у метасистемі "підприємство – зовнішнє середовище" відповідно до закону діалектики переходу кількісних змін в якісні. У цьому випадку кількісні зміни представлені змінами параметрів діяльності підприємства – його ресурсів та результатів, а якісні зміни – зміною порядку отримання результатів і відносин між підприємством та зовнішнім середовищем. Оцінити ступінь розвитку підприємства можливо завдяки зворотньому зв'язку в управлінні ним та для створення цілісного образу об'єкта управлінського впливу. Саме зворотній зв'язок обумовлює наявність рекурсії, оскільки «вкладеність системи» надає можливість визначити

наявність змін. Існування певної залежності від станів підприємства в попередніх періодах розвитку й минулого управлінського впливу є оцінкою розвитку є основою оцінки ступеню розвитку підприємства.